

Amnistia, la crida que es féu eterna

La casualitat va fer que un missioner català contactés amb el fundador d'AI quan tot just naixia l'organització. Manuel Casanoves (Olesa de Montserrat, 1927), va veure en aquell grup un camí per erosionar la dictadura franquista, ara fa vint anys.

Amnistia Internacional celebra a partir del 10 de desembre els vint anys de presència a Catalunya. Els contactes, però, van començar tot just es pensava de crear aquesta ONG internacional, l'any 61. La casualitat hi va representar un paper fonamental. Manuel Casanoves i Casals va ser el primer a posar-se en contacte amb qui va tenir la pensada de l'organització. I com explica ell mateix, "tot plegat va ser pura casualitat, sense cap mèrit meu".

L'any 1961 Casanoves es trobava a Anglaterra. De fet, va quedar-s'hi dos anys fent de professor en un seminari. Aquell diumenge 28 de maig, tornava a Londres després de fer els ministeris en una parròquia del comtat de Somerset. A l'estació, mentre esperava que arribés el tren, va agafar un diari, en una d'aquelles paradetes que es confia en la bona voluntat del lector. "Hauria pogut agafar qualsevol altre diari, però vaig agafar *The Observer* i allà vaig llegir l'article que es considera fundacional d'Amnistia Internacional".

Presoners oblidats. L'article en qüestió es titulava *The Forgotten Prisoners* ('Els presoners oblidats'), i era escrit per l'advocat catòlic Peter Benenson. En l'escrit s'explicaven un seguit de casos de gent que no havien matat ni robat però que estaven empresonats, exiliats o eren torturats pels seus respectius governs per no estar d'acord amb les seves idees polítiques, socials i/o religioses. "Citava diferents lleis i diferents països,

XAVIER CARRION

Manuel Casanoves és missioner i professor d'història, litúrgia i hebreu, entre altres matèries. Va contactar amb Amnistia Internacional l'any 1961, a Anglaterra, de manera casual.

Els fets del Palau de la Música, l'any 1960, van aparèixer en el primer número de la revista d'Amnistia Internacional. La foto de Jordi Pujol, empresonat i torturat per aquells fets, il·lustrava aquell article titulat "Protesta catalana".

entre aquests Espanya, on tota norma de respecte als drets humans era paper mullat", recorda Casanoves. Contra totes aquestes injustícies, Benenson proposava crear una força de pressió basada en enviaments en massa de peticions des de diferents països de blocs ideològics diferents, perquè "els governs són molt gelosos de tenir amagades aquestes injustícies, no volen que s'esbombin", afegeix Casanoves. Al final de l'article apareixien els retrats de tots aquells presos de consciència. "Això és el que em va agradar més —recorda el religiós català—, perquè els casos que Benenson denunciava eren de diferents països amb règims polítics diversos. De seguida m'hi vaig interessar i els vaig escriure. Vaig pensar que era l'hora de fer aquella mena de pressió".

Manuel Casanoves coneixia casos de represaliats catalans a qui podia anar molt bé aquell sistema de pressió. Just abans d'anar-se'n de Catalunya van ocórrer els fets del Palau de la Música de Barcelona, la traca final de la campanya contra el llavors director de *La Vanguardia*, Luis Martínez de Galinsoga, per haver insultat els catalans. En pocs dies van detenir i torturar diverses persones, entre les quals hi havia el president de la Generalitat de Catalunya, Jordi Pujol.

Manuel Casanoves coneixia Jordi Pujol de quan era a Valls organitzant la campanya del "Català a les escoles": "quan vaig arribar a Anglaterra al juliol de 1960 tenia encara molt recent aquella detenció i creia que s'havia de fer alguna cosa per aquella gent". De seguida que va llegir l'article de Benenson, Casanoves va enviar-li una carta explicant tot el que havia passat a Barcelona, amb foto inclosa de Pujol. "Quan jo els vaig escriure de seguida em van respondre dient-me que també estaven molt interessats per saber més coses, concretament, de Catalunya. Vaig ser el seu primer contacte directe amb la situació del nostre país".

De la ingenuïtat a la crua realitat. En aquella incipient organit-

"La paraula amnistia era molt subversiva, no es podia escriure. No podia rebre un sobre que dugués imprès Amnistia Internacional."

zació, creada al voltant de Benenson i Sean McBride, mirat amb perspectiva hi havia una certa ingenuïtat. Ho demostra el fet que el primer nom de l'associació va ser *Appeal for Amnesty* (Crida per l'amnistia), pensaven, com deia aquell article de Benenson, que a través d'un enviament en massa de peticions farien una sacsejada tan forta a l'opinió mundial que tots els governs deixarien anar els seus presos. Però veient que la cosa s'allargava i que no n'hi havia prou amb una crida d'un any, van decidir canviar el nom i posar Amnesty International.

Amb el nou nom i la consciència que caldria fer una ONG estable per a molts anys, van començar a

editar una revista. Per al que havia de ser el primer número van demanar un article a Casanoves sobre les detencions d'aquells catalans l'any 1961; "el març del 1962 va sortir la revista amb un primer article que es deia *Catalan protest* ('protesta catalana'), on vaig escriure aquella frase que jo veia molt polèmica, 'Catalunya és tota ella un pres de consciència col·lectiu'. Em va agradar perquè a la mateixa revista sortia el cas de la desaparició d'un arquebisbe d'un país del bloc soviètic". Per Manuel Casanoves era molt important l'equilibri entre països, ja que "els comunistes deien que AI era un moviment capitalista i els estats capitalistes deien que era un moviment comunista, pagat per l'or de Moscou".

En la clandestinitat. Casanoves va tornar l'any 1962 a Barcelona amb la voluntat de promoure aquella organització des de Catalunya. Però calia anar amb molt de compte. "La paraula Amnistia era altament subversiva, no es podia dir ni escriure. Jo no podia rebre un sobre que dugués imprès 'Amnistia Internacional'".

En aquells moments anava rebent i enviant cartes de Londres, sense saber res de ningú més de Catalunya que estigués connectat amb AI. Els hi vaig demanar més d'una vegada que em diguessin qui més era d'AI a Catalunya, però mai no em van dir res per raons de seguretat. Després que morís Franco vaig saber que jo era el primer ciutadà espanyol que va connectar amb AI", explica Casanoves.

En aquell moment el religiós d'Olesa de Montserrat era un informador d'AI. Recorda l'any 1973, quan van agafar 113 persones de l'Assemblea de Catalunya, a l'església de Santa Maria Mitjanera a Barcelona. Des de la seu central d'AI, seguint les seves dades, van decidir adoptar aquests 113 presos. Casanoves va servir fins i tot per certificar les informacions que sortien de l'estat, com va haver de fer per exemple en la famosa fotografia de la manifestació del 6 de febrer de 1976 al passeig de Sant Joan de Barcelona, on es

veia la policia apallissant els viants.

Aquell mateix any des de Londres van decidir oficialitzar la secció d'Amnistia Internacional-Espanya, "ens van citar al local del CIDOB i allà ens vam conèixer per primer cop els qui des d'aquí teníem contacte amb AI". L'aprovació oficial de l'associació a l'estat no va arribar fins a 1978. Casanoves encara recorda d'aquells dies una visita de la policia per indagar sobre les seves activitats al capdavant d'una organització amb un nom tan subversiu; "per legalitzar-nos havíem de donar una adreça, i vaig donar la meua perquè creïem que tractant-se d'una persona de l'església no hi hauria suspicàcies. Però va venir un policia a preguntar-me de tot, i vaig haver de calmar-lo una mica perquè estava molt esverat pensant-se qui sap què".

De la unitat a la federació. A poc a poc i fent-se camí enmig de les constants suspicàcies de la transició, Amnistia Internacional va ocupar el seu lloc com a ONG de defensa dels drets humans. A l'estat espanyol no va ser fins l'any 1994 que Amnistia Internacional-Espanya va permetre que la seva secció de Catalunya es convertís en una federació. També hi va haver l'oportunitat que la secció del País Valencià es federés, però finalment l'oposició del grup d'Alacant va impedir-ho. Com a mínim, però, ja fa un any que les seccions del Principat, el País Valencià i Balears comparteixen una publicació interna.

Actualment Manuel Casanoves observa la vida des del seminari de Vic, com a investigador d'història. El seu contacte amb AI s'ha anat debilitant, tot i que encara continua. Ara, quan recorda aquell diumenge de maig de 1961 no pot evitar sentir "una gran impressió i alhora una certa nostàlgia" d'aquella casualitat: "hagués pogut agafar un altre diari, o no comprar-lo". Entre altres coses, però, aquell cop d'atzar li va fer conèixer un mètode idoni per aplicar al seu país.

Oriol Cortacans

Un mètode mai prou comprès

A partir del 10 de desembre Amnistia Internacional-Catalunya engega la commemoració dels vint anys d'existència. El dia 10 faran un concert de blues a la sala Bikini de Barcelona, i per al dia 13 han organitzat un concert de gospel a l'església de Santa Maria del Mar, també a Barcelona. A més també hi haurà diverses exposicions. Aquestes activitats i d'altres celebracions es perllongaran durant tot el 1997.

Els responsables d'AI volen que aquests actes tinguin molt ressò. De fet, la manca d'audiència és un dels problemes de l'organització.

Els mateixos responsables d'AI han notat que la seva feina passa molt despercebuda per a la majoria de la gent, i erròniament per molts catalans, encara viuen del ressò del macroconcert a Barcelona l'any 1988.

Fins i tot pels més crítics Amnistia Internacional es percep com una associació d'actuació global, però no a nivell local català. Manuel Casanoves sovint ha sentit aquestes crítiques i en certa mesura també les entén. La tasca d'AI "no es veu perquè són accions sense soroll, que van de govern a govern. I això no arriba a la població, els sembla música celestial".

Casanoves recorda que a Catalunya sempre hi va haver molta consciència per l'amnistia, "per això hi havia polítics i intel·lectuals que demanaven que AI es mullés més. Però és que AI és una altra cosa. Nosaltres ens hem de comprometre amb els presos d'un altre lloc perquè els d'allà es puguin comprometre amb els presos d'ací. Reconec, però, que aquesta és una pedagogia una mica difícil d'entendre".

Aquesta incomprensió o desconexió afecta el mètode d'acció d'Amnistia. Els advocats de l'organització són d'un país diferent al del pres adoptat, i normalment eleven les seves pressions als governs,

ministres i diplomàtics, que són els que tenen capacitat de decisió. Quan cal fer enviaments en massa de peticions, AI té una xarxa d'activistes escampats arreu del món que són capaços de mobilitzar-se en un moment donat i produir un impacte molt gran, però concentrat en les elits

governants. Suportar una organització com aquesta genera moltes despeses, que segons AI són sufragades per les aportacions dels socis, venda de material i donacions diverses, però no han acceptat mai subvencions públiques ni privades que els condicionin la seva preuada independència. Això demana constant-

ment ampliar els socis, i per aquest motiu necessiten que la feina d'AI es vegi i es conegui.

Defensar l'ús de la violència. A més del desconeixement AI també s'enfronta sovint a la incomprensió de la distinció entre presos. Per Amnistia Internacional per a fer-se càrrec d'un cas és imprescindible que el pres "no hagi emprat o defensat l'ús de la violència". Manuel Casanoves reconeix que defensar això "costa de vegades, perquè hi ha gent que estan tan trepitjats i ultratjats que acaben agafant un fusell i fent una escabetsina. I llavors AI no els pot adoptar, tot i que comprenen perfectament la situació". Concretament al País Basc, Casanoves recorda que "no entenien que poguéssim fer un moviment sense condemnar el règim directament. Nosaltres dèiem que això era feina d'uns altres". Amb tot, AI té com a compromís oposar-se a la pena de mort, a la tortura a empresonats, hagin emprat o no la violència i també a les execucions extrajudicials i a les desaparicions forçades, hagin emprat les víctimes la violència o no. **O. C.**

Taüt de Joseba Asensio. Un dels llocs on AI ha tingut problemes ha estat el País Basc.